

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 627/2024-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ľuboša Szigetiho a Petra Straku (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Jankou Kmet'ovou, advokátkou, Nad plážou 17B, Banská Bystrica, proti rozsudku pre zmeškanie Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 14C/53/2022 z 26. januára 2023 a uzneseniam Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 11Co/75/2023 a sp. zn. 11Co/76/2023 zo 6. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

- Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 30. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označených v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnutý rozsudok pre zmeškanie okresného súdu a napadnuté uznesenia krajského súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu, resp. krajskému súdu na ďalšie konanie. Žiada o priznanie náhrady trov konania od všeobecných súdov.
- Z ústavnej sťažnosti, napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov a pripojeného súdneho spisu okresného súdu vyplýva nasledovný stav veci:
- Žalobca ako bývalý manžel sťažovateľky sa žalobou, ktorá bola doručená okresnému súdu 16. júna 2022, domáhal vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Navrhol, aby BSM bolo vyporiadané tak, že nehnuteľnosti a pasívum budú prikázané do jeho vlastníctva s povinnosťou zaplata 15 423,50 eur sťažovateľke.

4. Okresný súd nariadil pojednávanie na 26. január 2023, na ktoré sa sťažovateľka nedostavila. V zmysle § 180 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) okresný súd konal v neprítomnosti sťažovateľky. Na pojednávaní žalobca navrhol rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, pretože boli splnené zákonné podmienky pre jeho vydanie. Predvolanie na pojednávanie bolo totiž sťažovateľke doručené 7. januára 2023 do jej elektronickej schránky vedenej na jej rodné číslo, v predvolaní bola upozornená na možnosť rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, ak sa na pojednávanie nedostaví a svoju neprítomnosť neospravedlní včas a vážnymi okolnosťami. Do začatia pojednávania okresnému súdu nebolo doručené ospravedlnenie alebo žiadosť o odročenie pojednávania zo strany sťažovateľky. Keďže boli splnené podmienky v zmysle § 274 CSP, okresný súd rozhodol na pojednávaní napadnutým rozsudkom pre zmeškanie, ktorý bol doručený do jej elektronickej schránky 17. februára 2023.

5. Dňa 27. apríla 2023 a 3. mája 2023 bolo okresnému súdu doručené odvolanie sťažovateľky proti napadnutému rozsudku pre zmeškanie okresného súdu (doplnené podaním zo 17. mája 2023), ktoré v zmysle § 386 písm. a) CSP bolo odmietnuté prvým napadnutým uznesením krajského súdu z dôvodu podania odvolania po uplynutí zákonom stanovenej lehoty.

6. V rovnaký deň bol okresnému súdu doručený aj návrh sťažovateľky na zrušenie napadnutého rozsudku pre zmeškanie okresného súdu. Tento návrh sťažovateľky bol zamietnutý uznesením okresného súdu z 28. apríla 2023, proti ktorému podala odvolanie. O ňom bolo rozhodnuté druhým napadnutým uznesením krajského súdu tak, že uznesenie okresného súdu z 28. apríla 2023 bolo potvrdené.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Proti napadnutým rozhodnutiam všeobecných súdov podala sťažovateľka túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) všetky písomnosti jej okresný súd doručoval do elektronickej schránky, ktorú mala zriadenú pre účely podnikania (pôsobí ako praktická lekárka). Domnieva sa, že elektronickej schránku mala zriadenú z dôvodu doručovania písomností ako fyzickej osobe – podnikateľke, a preto sa neprihlasovala do elektronickej schránky ako nepodnikateľka. Nemala vedomosť o tom, že jej bývalý manžel podal žalobu o vyporiadanie BSM a že bolo nariadené pojednávanie. Sťažovateľka vôbec nevie, akým spôsobom bola aktivovaná elektronickej schránky na jej rodné číslo, keďže ako občianka ju nepotrebovala a ani nepotrebuje k žiadnej svojej činnosti. Nieкто, kto mal prístup k jej občianskemu preukazu, aktivoval elektronickej schránky s cieľom znemožnenia doručovania zásielok v listinnej forme adresovaných sťažovateľke. Žalobca vedel, že od 1. januára 2021 sťažovateľka už nepodniká ako fyzická osoba. Žalobca bol tiež presvedčený o tom, že sťažovateľka nevedela, že žalobu spolu s prílohami jej okresný súd zaslal do jej elektronickej schránky;

b) bez ohľadu na to, že predvolanie na pojednávanie jej bolo doručené fikciou, 30. novembra 2022 utrpela úraz členku pri páde zo schodov, ktorý si vyžiadal liečbu až do 9. februára 2023. V tomto období nemohla chodiť, bola odkázaná na lôžko a pomoc inej osoby, pričom o tomto pripojila lekárske správy k návrhu na zrušenie napadnutého rozsudku pre zmeškanie okresného súdu. Z tohto

dôvodu by aj tak nemohla byť prítomná na pojednávaní. Nemala ale možnosť svoju neprítomnosť na pojednávaní riadne a včas ospravedlniť, pretože nemohla prevziať predvolanie na pojednávanie. Podľa sťažovateľky tento vážny úraz bol ospravedlniteľným dôvodom jej neprítomnosti na pojednávaní. Žalobca vedel, že sťažovateľka mala vážny úraz a je odkázaná na lôžko. Z tohto dôvodu žalobca trval, aby okresný súd nariadil čím skôr pojednávanie. Žalobca mal tiež vedomosť o tom, že zdravotný stav jej nedovoľuje ani prihlásiť sa do svojej elektronickej schránky, pričom jeho úmyslom bolo poškodiť sťažovateľku na jej právach;

c) zo zápisnice z pojednávania je zrejmé, že svoju žalobu žalobca čiastočne zobral späť (vo vzťahu k zaplateniu polovice zo zistených spoločných úspor na účtoch sťažovateľky), k čomu sa sťažovateľka nemala možnosť vyjadriť. Okresný súd preto nemohol rozhodnúť napadnutým rozsudkom pre zmeškanie, pretože týmto zabránil sťažovateľke vyjadriť sa, či s čiastočným späťvzatím žaloby súhlasí v zmysle § 146 CSP, čím jej bola odňatá možnosť konať pred súdom;

d) žalobca k žalobe pripojil znalecký posudok, v ktorom uvedená hodnota rodinného domu je mimoriadne nízka už z dôvodu, že bol oceňovaný dva roky pred doručením žaloby. Zároveň posudok bol vyhotovený úplne pre iný účel (zriadenie záložného práva). Žalobca nepreukázal, že by bol použil osobné finančné prostriedky na kúpu rodinného domu a na jeho rekonštrukciu. Pri zvažovaní možnosti vydať rozsudok pre zmeškanie okresný súd mal prihliadnuť na to, že žalobca predložil zavádzajúce doklady, svoje tvrdenia ničím nepodložil a jeho vydaním došlo k poškodeniu žalovanej. Sťažovateľke bolo odopreté právo na spravodlivé súdne konanie, keďže žalobca nemusel žiadnu skutočnosť preukázať a zároveň predložil znalecký posudok, ktorý je zavádzajúci a nezodpovedá realite;

e) podľa § 274 CSP súd prvej inštancie môže rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie len v prípade žaloby o plnenie v zmysle § 137 písm. a) CSP. V tejto veci ale nejde o žalobu podľa § 137 písm. b) CSP, na podklade ktorej sa rozhoduje o nároku na usporiadanie práv a povinností strán sporu, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi nimi vyplýva z osobitného predpisu (Občiansky zákonník). Z tohto dôvodu okresný súd nemohol rozhodnúť rozsudkom pre zmeškanie, ktorý bol preto vydaný v rozpore so zákonom. Okresný súd znemožnil sťažovateľke, aby sa účinne bránila v tejto veci, čím znemožnil realizáciu jej patriacich procesných práv v takej miere, že porušil jej právo na spravodlivý proces. Povinnosťou krajského súdu bolo *ex offico* prihliadnuť na tú skutočnosť, že neboli splnené procesné podmienky na vydanie napadnutého rozsudku pre zmeškanie okresného súdu v zmysle § 380 ods. 2 CSP. V odvolacom konaní krajský súd ale nenapravil nezákonný procesný postup okresného súdu, v dôsledku čoho je aj odvolacie konanie zaťažené vadou zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom

súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom pre zmeškanie okresného súdu:

9. Ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy (... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd), ktorého zmyslom je, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a meritórne (vecne) sa zaoberať podanou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným orgánom verejnej moci prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na ochranu jeho práv poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, I. ÚS 311/08).

10. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale rovnako je aj úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci výkonu im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

11. Proti napadnutému rozsudku pre zmeškanie okresného súdu sťažovateľka podala odvolanie podľa § 356 písm. b) CSP, tvrdiac, že neboli splnené podmienky na vydanie napadnutého rozsudku pre zmeškanie. Zároveň sťažovateľka podala návrh na zrušenie napadnutého rozsudku pre zmeškanie okresného súdu v zmysle § 277 ods. 2 CSP. O danom odvolaní a návrhu sťažovateľky bol oprávnený a povinný rozhodnúť krajský súd, resp. okresný súd, ktorý bol zároveň oprávnený a aj povinný poskytnúť ochranu základným právam a slobodám sťažovateľky v prípade zistenia, že napadnutým rozsudkom pre zmeškanie okresného súdu došlo k ich porušeniu. Právomoc krajského súdu, resp. okresného súdu rozhodnúť o danom odvolaní a návrhu sťažovateľky preto v tomto prípade vylučuje právomoc ústavného súdu na prieskum ústavnou sťažnosťou prezentovaného porušenia práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom pre zmeškanie okresného súdu.

12. Ústavný súd preto túto časť ústavnej sťažnosti sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu, že nemá právomoc na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru prvým napadnutým uznesením krajského súdu:

13. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že proti prvému napadnutému uzneseniu krajského súdu (bod 5) sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP, v ktorom však riadne nepokračovala. V lehote určenej okresným súdom na zaplatenie súdneho poplatku za dané dovolanie sťažovateľka totiž nezaplatila súdny poplatok (7 eur), čo následne ústavný súd zistil v súčinnosti s okresným súdom. Táto skutočnosť bude viesť k zastaveniu dovolacieho konania

zo strany okresného súdu. Sťažovateľka teda využila dva rozdielne prostriedky právnej ochrany na dosiahnutie totožného výsledku. Posúdenie, či boli vo veci dané sťažovateľkou uplatnené dovolacie dôvody, a teda či dovolanie bolo prípustné, patrí do právomoci Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako súdu dovolacieho. Sťažovateľka však zabránila najvyššiemu súdu v riadnom uplatnení jeho právomoci.

14. Ústavný súd zastáva názor, že podanie dovolania s uplatnením dovolacieho dôvodu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP pre tvrdené porušenie práva na spravodlivý proces bolo dostupným a spôsobilým právnym prostriedkom na ochranu základných práv a slobôd, ktorý však sťažovateľka riadne nevyčerpala. Požiadavka na vyčerpanie právnych prostriedkov, ktoré má sťažovateľ k dispozícii, totiž nie je splnená iba tým, že takéto konanie iniciuje, ale nepochybne v ňom musí aj riadne pokračovať, aby dosiahol sledovaný výsledok.

15. Keďže je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru druhým napadnutým uznesením krajského súdu:

16. Ústavný súd uvádza, že aj proti druhému napadnutému uzneseniu krajského súdu (bod 6) sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP. Z lustrácie ústavného súdu tiež vyplýva, že sťažovateľka zaplatila súdny poplatok za dané dovolanie vo výške 150 eur.

17. Ústavou vymedzená právomoc ústavnému súdu neumožňuje, aby nahrádzal rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne vyplýva, že sťažovateľ pred tým, ako požiada o ústavnú ochranu ústavný súd, musí vyčerpať všetky (iné) dostupné a účinné prostriedky ochrany svojich práv. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol (môže) domôcť ochrany svojich práv v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a v danom prípade civilným procesným predpisom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

18. Sťažovateľka podaním dovolania, ako aj podaním tejto ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvorila stav, keď by o tej istej veci mali súbežne rozhodovať najvyšší súd ako súd dovolací a ústavný súd. V podmienkach právneho štátu, ktorý rešpektuje princíp právnej istoty, však takýto stav nie je ústavne aprobovateľný, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielných rozhodnutí. O ochrane v bode 1 uvedených práv sťažovateľky bude najprv teda rozhodovať najvyšší súd. Keďže právomoc najvyššieho súdu predchádza právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie ústavnej sťažnosti ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu za predčasné.

19. Ústavný súd konštatuje, že ústavná sťažnosť má byť podávaná až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno obrazne prirovnať k „záchrannej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci (IV. ÚS 68/2020, III. ÚS 415/2020, II. ÚS 559/2021, IV. ÚS 404/2022, II. ÚS 514/2022).

20. V týchto okolnostiach je nepochybne naplnená ústavná podmienka pre uplatnenie princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, čo ústavnému súdu „odníma“ právomoc konať a rozhodovať o ochrane v bode 1 uvedených práv sťažovateľky, k porušeniu ktorých malo dôjsť druhým napadnutým uznesením krajského súdu. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti podľa zásady *ratio temporis* odmietol opätovne podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

21. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu